

Geef meer ruimte aan natuur- en klimaatmoties

Volkskrant

31 jan. 2019

Stephan Huijboom is filosoof.

KLIMAAT

Als we ons ecologisch vocabulaire niet herbronnen, verliezen we grip op een drastisch veranderende wereld.

Het lijkt wel alsof we meer dan ooit over klimaat- en natuurverlies praten. Toch heeft de manier waarop we hierover praten onvoldoende zin zolang we een onkritisch vocabulaire hanteren en weinig ruimte geven aan natuur- en klimaatmoties.

Zo stelt Jan Rotmans dat het een enorme opgave wordt onze energievoorziening te verduurzamen (O&D, 30 januari). Dat klopt zeker, maar door van een 'transitie' te spreken doet Rotmans alsnog onvoldoende recht aan de ernst van de situatie.

De term 'energietransitie' kwam eind jaren zeventig op en werd gepromoot door onder andere de EEG en het Energieministerie van de VS. Ook

cennia moet er juist een type brandstof - fossiel - volledig af. Duurzaam moet fossiel niet complementeren maar vervangen. Dat feit zal ook in ons taalgebruik onderkend moeten worden.

Ons dagelijks vocabulaire blijkt hoe dan ook steeds vaker ontoereikend om de klimaatcrisis te vatten. De betekenis van bestaande begrippen smelt soms weg, zoals bij 'permafrost', die immers ontdooft. De Britse auteur James Bridle heeft dit proces van collectief betekenisverlies vergeleken met de hersenen van een Alzheimerpatiënt. Als we ons ecologisch vocabulaire niet adequaat herbronnen, verliezen we langzaam grip op een drastisch veranderende wereld.

Ook zullen we moeten erkennen

Hoe meer we klimaatmoties accepteren en bespreken, hoe eerder we iets voor onze planeet kunnen doen

dat de betekenis en omvang van de bredere ecologische crisis de meesten van ons in emotionele zin raakt. Sinds 1970 is 60 procent van de wilde dieren, vissen, vogels en reptielen gestorven, blijkt uit het Living Planet Report 2018. Over twintig jaar kan koraal grotendeels gestorven zijn, concludeerde het IPCC in oktober 2018. In slechts twee jaar tijd (2016 en 2017) ging een gebied met tropisch bos verloren ter grootte van Vietnam, terwijl kapanaat Jair Bolsonaro nog niet eens was verkozen tot president van Brazilië. Veel verlies van tropisch regenwoud is het directe gevolg van landgebruik voor soja, vlees, palmolie en andere producten.

Zulk nieuws kan heftige gevoelens losmaken waar nauwelijks publiekelijk over gepraat kan worden. Het is natuurlijk niet de schuld van 'de media' dat het slecht met de wereld gaat. Wat echter beter kan, is het scheppen van collectieve ruimte voor zeer menselijke gevoelens van ecologisch verlies.

Tome Heijmans beschrijft in zijn column hoe wetenschapper Maarten Loonen moest huilen na een praatje over zijn boek over Spitsbergen, waar het landschap in rap tempo wegsmelt. Dat is een goed begin, hoewel journalistieke aandacht alléén het probleem nog niet oplost. Zolang we onszelf impliciet voorschrijven dat

de industrie begon de term te gebruiken. Andere spreekwijzen ('de energiecrisis', 'het energiegat') werden zo succesvol naar de marge gedrukt.

Na veertig jaar 'transitie' is het aandeel fossiele brandstoffen op wereldschaal slechts geslonken van zo'n 87 procent begin jaren tachtig naar ongeveer 85 procent nu. In absolute zin groeide het gebruik van fossiele brandstoffen enorm, net als de wereld-economie. In 2017 werden méér kolen verstoekt dan ooit. In de jaren negentig was de jaarlijkse groei van mondiale emissies nog 1 procent per jaar, deze eeuw is dat zo'n 3 procent. Hoezo 'transitie'?

Tot nu toe werden nletieve energiebronnen altijd gestapeld op de bestaande voorraad. Onze historische situatie is uniek, want de komende de-

Enkele jaren terug hilde ik voor het eerst om klimaatopwarming en het verlies van het leven op aarde

we natuur- en klimaatemoties zouden moeten verbergen, blijven we een wezenlijk deel van onszelf verstoppen, zo ontstaat een dagelijks ritueel van ontkenning, beschrijft Kari Marië Norgaard in haar boek *Living in Denial*.

Enkele jaren terug heb ik voor het eerst gehuild om klimaatopwarming en de gigantische verliezen van het leven op aarde in bredere zin. Er zijn momenten geweest waarop ik me hulpeloos, verdrietig en razend heb gevoeld. Hoe meer we zulke klimaat-emoties accepteren en publiekelijk bespreken, hoe eerder we iets aan de erbarmelijke omstandigheden op onze planeet kunnen doen.

Megatonnen CO₂ en 'energieovertransities' interesseren ons nou eenmaal minder dan menselijke emoties.

Belgische scholieren demonstreren tegen klimaatverandering.

Foto Guus Dubbelman / de Volkskrant

In dit artikel filosofeert Stephan Huijboom over het probleem, dat we in ons taalgebruik/woordkeuze de angstwekkende veranderingen van natuur, milieu en klimaat te pragmatisch, zakelijk, emotioneel en daardoor feitelijk onjuist benoemen. Het weerspiegelt niet de ernst van de situatie, waarin wij / de Wereld ons bevinden. Hij noemt de feiten, die we echter/eigenlijk door onze afstandelijke woordkeus bagatelliseren en kleinmaken. Ja zelfs 'ontkennen' we daarmee de werkelijke problemen. We laten het dus 'gelaten' en argeloos over ons heen komen, omdat de media, de politiek en grote bedrijven ons slechts één kant van de medaille (= de neoliberale denkwijze) laten zien/indoctrineren.

De komst van de '**gele hesjes**', de demonstraties van scholieren en wetenschappers, de steeds luidere alom klinkende kritiek op de Overheden/neoliberale politiek zijn onmiskenbare tekenen, dat deze politiek en beleid niet meer aansluiten op de algemene belangen en botsen met de belangen, gevoelens, normen en waarden van het Volk.

Huijboom filosofeert, hoe mooi en nuttig het zou zijn, als wij/de politiek meer de emoties over klimaat, natuur, milieu, veiligheid, toekomst perspectief, enz. zouden accepteren en waarderen. Helaas is het werkelijk zo, dat de neoliberale politiek/overheid zodanig verstrengeld is met de geweldige belangen, krachten en machten van bedrijven (Shell, Unilever, enz.) en gebonden is aan de handelsverdragen (TTIP, Oekraïne, EU, enz.), dat dit politieke systeem domweg niet van binnenuit kán veranderen. Met filosoferen kunnen deze problemen dus niet worden opgelost. De werkelijkheid is, dat als het verzet groter en algemeen wordt, de kans groot is, dat er een **chaos** ontstaat.

De enige oplossing, om die **chaos** te voorkomen is, dat er een draaiboek komt, om orde en structuur in die chaos te scheppen in de richting van een duidelijk herkenbaar doel (= hervorming van de ontspoorde democratie tot de **Democratie, zoals Thorbecke bedoelde = regering door het Volk**).

Het Nieuw Nederlands Kiesstelsel ++ kan het in alle opzichten ideale draaiboek zijn, als het tenminste wordt ingevoerd en naar de letter en vooral de democratische 'geest' wordt uitgevoerd.

Het Volk zou de invoering ervan bij het Parlement op verschillende manieren kunnen afdwingen:

via verkiezingen

Het Volk zou massaal kunnen stemmen op partijen, die de invoering van het nieuwe Kiesstelsel ++ als hoofddoel in hun partijprogramma hebben opgenomen.

via massale demonstraties.

Het Volk zou ook met massale demonstraties deze regering tot aftreden kunnen dwingen, waardoor de weg naar het Nieuw Nederlands Kiesstelsel ++ kan worden opgelegd.